

SFÂNȚA SPOVEDANIE – TAINĂ A VINDECĂRII

Pr. dr. Dragoș UNGUREANU
Parohia Spinoasa, Arhiepiscopia Iașilor

Abstract

This article attempts to bring into discussion the chance of healing the human being through one of the most important Mysteries of the Church, namely the Holy Confession. The subject is dealt with starting from the assumption that, nowadays, the human being has the possibility to regain his/her health through a clerical type of therapeutics. Thus, one could see easily that healing may be achieved by recovering "the Self", by honest admission of own sins in front of a praying confessor, through a Christian attitude and by practicing virtue in daily life, with the conviction that the healing of the soul represents the exclusive gift from the Son of God, to be provided through the Church. As a result of this type of therapy, two effects become visible: the first consists in the absolution of sins and in reinstating the repentant into the state of grace that he/she had fallen from, and the second one is represented by the freedom and opportunity to receive the Eucharist, as a form of spiritual food for the soul thus healed.

Keywords: Jesus Christ, Church, Holy Confession, healing, faith, penance.

Introducere

Anul calendaristic 2014 a fost declarat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române *Anul omagial euharistic (al Sfintei Spovedanii și al Sfintei Împărtășanii)* în Patriarhia Română. Cu alte cuvinte, Biserica ne face invitația și ne cheamă ca, în acest an, și nu numai, să redescoperim și să aprofundăm teologia creștină și taina vindecării omului prin revenirea „în sine” (Luca 15, 17), prin mărturisirea onestă a păcatelor în fața duhovnicului rugător, printr-o atitudine creștină și prin practicarea virtuților în viața cotidiană. Toate acestea trebuie să pornească dintr-o mărturisire constantă și fidelă a dreptei credințe, credința care mărturisește pe Iisus Hristos ca fiind cu adevărat Fiul lui Dumnezeu și Terapeutul omului credincios, credința care nu se rezumă sau se limitează la un cadru confesional rigid,

ci acea credință revelată, care ne invită și ne așteaptă pe toți la primirea vindecării și care ne unește în integritatea adevărului învățaturii Mântuitorului, și anume credința ortodoxă sau ortodoxia credinței. Prin aceasta suntem chemați să redevenim parte a trupului mistic al Bisericii lui Hristos, al corpului eclezial, pe fundamentul trinitar descoperit în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție, în sensul că trebuie să avem „certitudinea că toți suntem chemați la credința părinților noștri, la redescoperirea creatoare și critică a tradiției noastre, a Tradiției, dincolo de tradițiile omenești și vremelnice care o întunecă. Acesta este examenul de conștiință care ne revine tuturor, în aceeași măsură, într-un spirit de fidelitate față de Revelația lui Hristos, care este singura în măsură să judece trecutul și prezentul, Răsăritul și Apusul, și care este judecătorul ultim al dreptei noastre credințe”¹.

Astăzi, mai mult ca oricând, omul creștin trăiește într-o lume în plină schimbare și reconfigurare, în cetatea vremelnică, adică într-o societate din ce în ce mai secularizată și indiferentă din punct de vedere religios, care se detașează, inexplicabil și cu destulă ușurință, de realele și autenticele valori creștine, singurele care înnobilează și conferă demnitate ființei umane și care vindecă omul de superficialitate și mediocritate, de individualism și indiferență, de boală și neputință, de păcat și patimă, în care problemele referitoare la valoarea, demnitatea și libertatea vieții umane, dar și a calității acesteia, sunt din ce în ce mai prezente în spațiul dezbaterilor academice sau jurnalistice. Pentru teologia ortodoxă și spiritualitatea creștină, „valoarea vieții umane constă în faptul că Împărăția s-a împreunat cu umanitatea, că veșnicia a apărut în istorie, că cerul s-a unit cu pământul”², iar dacă ar trebui să ne lărgim perspectiva revelațională, prin raportarea la principiile evanghelice consemnate în Sfânta Scriptură și la viețile marilor sfinți ai Bisericii, putem sesiza faptul că „principiul sfințeniei sau al sacralității vieții prevalează înaintea interesului pentru calitatea vieții”³. Acest aspect dual referitor la relația dintre

¹ Pr. prof. Boris Bobrinskoy, *Împărtășirea Sfântului Dub*, traducere de Măriuca și Adrian Alexandrescu, EIBMBOR, București, 1999, p. 417.

² Pr. prof. dr. Ion Bria, *Spiritualitate pentru timpul nostru*, în „Studii Teologice”, anul 1992, nr. 3-4, p. 11.

³ Pr. prof. dr. John Breck, *Darul sacru al vieții*, traducere de † PS dr. Irineu Pop Bistrișeanul, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2001, p. 256.

viața creștină și cea seculară, dintre principiile evanghelice și cele umaniste, este foarte bine scos în evidență de pr. Dumitru Popescu, care afirma că „trăim, astăzi, în procesul confruntării dintre lumea autonomă, care duce la secularizare, care dezumanizează omul, distruge creația, și o altă lume, teonomă, care tinde la transfigurarea omului și cosmosului în Hristos și Biserică, prin lumina de foc a Duhului. Secularizarea reprezintă eshatologia tehnicii autonome, transfigurarea este expresia eshatologiei creștine”⁴.

Întreaga teologie creștină afirmă că viața pământească este spațiul și timpul în care omul credincios își caută vindecarea prin participarea metanoică la Tainele Bisericii, precum și la regăsirea sensului vieții sale, revenind „acasă”, în sânul familiei creștine, în casa lui Hristos, în Biserică, în perspectiva sănătății depline și a comuniunii autentice în viața eclezială. Din acest punct de vedere se poate constata că, mărturisindu-și conștient și liber apartenența sa creștină la învățătura hristică și la dinamica eclezială, omul creștin sesizează foarte bine că „teologia conține un element doctrinar, învățătura obiectivă a Bisericii, cateheza sa, dar lăuntric ea îi ascultă pe sfinți, se hrănește din experiența lor pnevματοforă a Cuvântului”⁵. Cu alte cuvinte, sfințenia vieții omului conduce spre adevărata teologie și spre autentică mărturisire a Cuvântului în orice context uman, deoarece aceasta reprezintă adevărata viață, singura care își propune ca ideal comuniunea cu Dumnezeu, reînnoirea vieții și a atitudinii sociale, angajamentul firesc în relația cu aproapele și rămânerea în certitudinea mântuitoare a spațiului eclezial, de unde remarcăm convingerea faptului că „teologia autentică este, deci, o teologie angajată, o teologie care trebuie în același timp să vegheze atât la păstrarea Adevărului, așa cum l-a primit de veacuri în Biserică, cât și la împlinirea scopului pentru care Biserica însăși există: acela de a oferi alternativa Vieții și a Adevărului în orice loc și în orice vreme”⁶.

⁴ Dumitru Popescu, *Ortodoxie și contemporaneitate*, Editura Diogene, București, 1996, p. 167.

⁵ Paul Evdokimov, *Ortodoxia*, traducere de † Dr. Irineu Ioan Popa, EIBMBOR, București, 1996, p. 54.

⁶ Silviu Rogobete, *Ființa umană în perspectivă trinitară: noi tendințe în teologia occidentală contemporană*, în Anthony N.S. Lane; Daniel Bulzan; Silviu Rogobete; John R.W. Stott, *Erezie și logos. Contribuții româno-britanice la o teologie a post-modernității*, Editura Anastasia, București, 1996, p. 139.

În acest context se înscrie problematica actuală și tematica sinodală, ele fiind de maximă importanță pentru perioada istorică pe care o traversăm, în care cu toții încercăm, uneori în mod disperat și ne-unitar, să ne recăpătăm sănătatea și comuniunea pierdute, dar nu abandonate, printr-o terapie duhovnicească sau vindecare a sufletului.

Spovedania sau Mărturisirea – aspecte terminologice

Etimologic, cuvintele *Spovedanie* și *Mărturisire* pe care le folosim în teologia ortodoxă, în spiritualitatea creștină sau în spațiul liturgic, cu înțeles de „vindecare” sau „tămăduire”, așa cum le explică majoritatea dicționarelor de teologie, provin din limba greacă veche, de la cuvântul μετάνοια, care înseamnă „pocăință, schimbarea gândului, răzgândire, căință, convertire”⁷, „părere de rău”⁸, „schimbarea spiritului”⁹ sau „luminarea minții și întoarcerea la slava originară”¹⁰. Cu alte cuvinte, se poate spune că această stare presupune un alt fel de a fi al omului credincios, o renunțare la un trecut tenebros și o devenire spre ceva luminos și benefic, un salt spre o situație nouă și nobilă, alta decât cea anterioară, dar și o revenire sau reaşezare la o stare ontologică demnă de relația sănătoasă dintre Dumnezeu și om, la o regăsire firească a omului „întru ale sale” (Ioan 1, 11).

Prin prisma spiritualității creștine, *Spovedania, Mărturisirea* sau *Pocăința* mai pot fi înțelese și ca o „declarație, *confessio* sau *poenitentia*”¹¹ a vieții păcătoase, în conformitate cu mandatul acordat Sfinților Apostoli, ucenicilor acestora și ierarhiei sacramentale de a ierta păcatele, în numele lui Iisus Hristos, printr-o autentică și durabilă penitență, care vine dintr-o teamă de pierdere a iubirii milostive a lui Dumnezeu.

⁷ Maurice Carrez, François Morel, *Dicționar grec-român al Noului Testament*, traducere de Gheorghe Badea, Societatea Biblică Interconfesională din România, București, 1999, p. 185.

⁸ Pr. dr. Ioan Mircea, „Pocăință”, în *Dicționar al Noului Testament*, EIBMBOR, București, 1995, p. 406.

⁹ Pr. prof. dr. Ion Bria, „Mărturisire”, în *Dicționar de teologie ortodoxă. A-Z*, EIBMBOR, București, 1994, p. 250.

¹⁰ † Hierotheos Vlachos, Mitropolit de Nafpaktos, *Spovedania și vindecarea sufletului*, traducere de Nicușor Deciu, Editura Doxologia, Iași, 2011, p. 23.

¹¹ Pr. prof. dr. Ioan Rămureanu (coord.), *Istoria Bisericească Universală*, vol. I, EIBMBOR, București, 1987, p. 242.

Din perspectivă liturgică, *Spovedania* sau *Mărturisirea* reprezintă slujba religioasă săvârșită în cadrul spațiului bisericesc, care are în centrul său mărturisirea păcatelor înaintea lui Dumnezeu, prin intermediul unui preot sau arhieru, duhovnic capabil, apt și dispus să empatizeze cu penitentul, dând dovadă de viață creștină ireproșabilă, de experiență duhovnicească, de discernământ autentic și de iscusința de a reprimi în comuniune de credință pe cel care dorește realmente să-și schimbe modul inițial de a trăi, de a percepe realitatea cotidiană prin ochii și mintea credinței, pentru a se bucura din nou de roadele terapeutice ale întâlnirii sale cu Hristos, și anume iertarea păcatelor prin puterea sau harul Duhului Sfânt, dar și „spre împăcarea cu comunitatea liturgică al cărei membru este”¹².

Datorită importanței sale în viața credincioșilor, Spovedania este una dintre Tainele sfinte ale Bisericii, prin care ne recăpătăm vindecarea sufletească și înfierea noastră în Hristos, iertarea păcatelor și reintrarea în comuniunea creștină de credință. Acest ritual liturgic se săvârșește încă din perioada apostolică și s-a dezvoltat în secolele următoare, dar s-a păstrat cu fidelitate în Biserică, prin prezența Duhului Sfânt, prin simțirea că „lucrarea Duhului pune început unei ere noi, cea a prezenței treimice imediate în istorie”¹³.

Vindecarea – darul Mântuitorului lucrător în Biserică

În teologia și spiritualitatea mistică creștină se poate vorbi despre terapia vindecării sufletului ca fiind darul exclusiv al Fiului lui Dumnezeu, acordat prin intermediul Bisericii, scopul divin fiind acela de a vindeca umanitatea de păcat și de a restabili comuniunea dintre Dumnezeu și om, prin mărturisirea păcatelor, după cum aflăm din următorul text biblic deosebit de important pentru argumentarea teologică și terapeutică a acestei Sfinte Taine: „Mărturișiți-vă, deci, unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul, ca să vă vindecați, că mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului” (Iacov 5, 16). Concret, Spovedania se fundamentează pe cuvintele Mântuitorului Hristos, Care i-a îndemnat pe apostolii și ucenicii Săi să fie permanent în legătură cu El, ca purtători ai preoției harice, mandatându-i

¹² Pr. prof. dr. Ion Bria, *Mărturisire...*, p. 250.

¹³ Nikos A. Nissiotis, *Pneumatologia ortodoxă*, traducere de Eduard-George Iorga, în „Teologie și Viață”, anul 1991, nr. 9-12, p. 182.

să vindece întreaga lume de boală și de păcat: „A suflat asupra lor și le-a zis: «Luați Duh Sfânt. Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute»” (Ioan 20, 22-23). Prin acest mandat oficial acordat de Iisus Hristos, ucenicii au primit puterea să vindece bolile și să ierte păcatele, în numele Fiului lui Dumnezeu, mandat transmis peste veacuri Bisericii de azi, care nu este altceva decât „tezaurul doctrinar creștin al Bisericii celei una și nedespărțită, este adevărul creștin care s-a curățit de toate impuritățile în focul confruntării cu erezia, de-a lungul perioadei sinoadelor ecumenice. Adevărul acesta este singurul care trebuie să strălucească întocmai ca o stea polară îndreptând spre adevăratul liman al mântuirii”¹⁴.

Cea mai importantă preocupare a Mântuitorului în activitatea Sa pământească a fost vindecarea sau reabilitarea omului, Hristos-Omul dorind prin aceasta să ne transmită un mesaj cu totul excepțional, acela al șansei noastre concrete de a ne putea recăpăta armonia deplină pierdută în spațiul paradisiac, când primii oameni au încălcat porunca lui Dumnezeu privitoare la relația sănătoasă care ar fi trebuit să aibă loc între divinitate și omenitate. Altfel spus, vindecarea omului conduce spre o împăcare a sa cu Dumnezeu, dar și spre o creștere interioară substanțială, ceea ce presupune că „în experiența împăcării este reprezentat ceva din adevărata istoricitate a omului și, odată cu ea, ceva din posibilitățile lui de creștere interioară”¹⁵.

Plecând de la această argumentare, Sfinții Părinți ai Bisericii au adâncit învățătura biblică, afirmând că omul credincios este chemat să-și tămăduiască sufletul prin Taina Sfintei Spovedanii, după un adevărat periplu duhovnicesc, care să vizeze, în primul rând, creșterea interioară, apoi deschiderea omului spre acceptarea lui Dumnezeu și a aproapelui în viața sa. De aceea, „din perspectiva ortodoxă, experiența personală e un proces continuu de creștere și de maturizare, de sporire în experiența Bisericii”¹⁶. Prin această modalitate,

¹⁴ † Mitropolit Nicolae Corneanu, *Quo vadis? Studii, note și comentarii teologice*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1990, p. 118.

¹⁵ Hans-Georg Gadamer, *Elogiul teoriei. Moștenirea Europei*, traducere de Octavian Nicolae și Val Panaitescu, Editura Polirom, Iași, 1999, p. 31.

¹⁶ Karl Christian Felmy, *Dogmatica experienței ecleziiale. Înnoirea teologiei ortodoxe contemporane*, traducere de pr. prof. dr. Ioan Ică, Editura Deisis, Sibiu, 1999, p. 51.

pentru a avea speranța și certitudinea vindecării oferită de Hristos, ca Sursă sau Izvor al sănătății, omul are datoria primă de a conștientiza cauza păcatelor sale, să o accepte și să o înțeleagă, după care să caute efectiv vindecarea sa prin mărturisirea constantă a credinței și prin harul sfințitor al Tainelor Bisericii. Pentru a ne convinge pe deplin de legătura intrinsecă dintre boală și păcat, dintre vindecare și pocăință, dintre iertarea păcatelor și reintegrarea în comunitatea de credință, trebuie să facem apel și la momentul biblic al vindecării paralizicului de către Hristos, la scaldătoarea Vitezda, când i-a spus acestuia: „Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău” (Ioan 5, 14). Aceasta dovedește, încă o dată, că nu se poate vorbi de vindecare dacă sufletul nu este în stare de pocăință și de raportare la Hristos și la Biserica Sa, adică la ortodoxia credinței, întrucât „cu spiritul ei de modestie, Ortodoxia este mai degrabă conștientă că are o chemare tainică proprie, aceea de a rămâne statornică în credință, de a rămâne fidelă până la urmă, astfel ca atunci când va veni Domnul să găsească un pic de credință pe pământ, să afle câțiva ucenici care priveghează, să existe câteva fecioare întâmpinând cu candelile aprinse pe Mirele care vine la miezul nopții”¹⁷.

Momentul Cincizecimii sau al nașterii Bisericii ne ghidează spre acea viziune teologică prin care vindecarea omului nu poate avea loc într-un spațiu în care Duhul Sfânt nu este chemat sau invocat prin rugăciune și în care nu există o ambianță primitoare și penitențială, ci trebuie să se țină cont și de mediul în care omul caută însănătoșirea, deoarece mediul sau spațiul în care omul trăiește și își desfășoară activitatea îl predispun spre starea sănătoasă sau bolnavă, virtuoașă sau păcătoasă. Credinciosul primește vindecarea într-un spațiu care este el însuși vindecat și care poate transmite, cu puterea Duhului Sfânt, vindecarea, iar din perspectivă creștină acest spațiu nu poate fi altul decât comunitatea eclezială de credință, adică Biserica lui Hristos, „Biserica Mea” (Matei 16, 18). Biserica poate oferi credinciosului iertarea păcatelor, dar, mai ales, oferă spațiul în care darul sănătății sufletești să poată fi păstrat intact prin ferirea de virusul păcatului, care „ne separă sau ne excomunică de la noua viață”¹⁸.

¹⁷ Pr. prof. dr. Ion Bria, *Destinul Ortodoxiei*, EIBMBOR, București, 1989, p. 370.

¹⁸ Alexander Schmemmann, *Liturgie și viață. Desăvârșire creștină prin intermediul experienței liturgice*, traducere de pr. dr. Viorel Sava, Editura Erota, Iași, 2001, p. 117.

În Biserică ne întâlnim cu Hristos, în chip nevăzut, dar real, Care oferă vindecare pentru orice suflet bolnav de păcat și cuprins de patimi. În acest sens, Sfântul Ioan din Kronstadt arată importanța Bisericii ca loc pentru pocăință, în detrimentul lumii pământene, afirmând că „în lume murim prin păcate – în Biserică ne facem vii în har, prin pocăință; în lume suntem supuși necazurilor, întristărilor, năpastelor, bolilor – în Biserică ne eliberăm de ele, ne vindecăm, dobândim mângâiere, aflăm alinare; în lume orbecăm în bezna patimilor, nu știm ce facem, către ce tindem, fiindcă ne orbește întunericul păcatului – în Biserică ne luminăm prin deschiderea ochilor minții și vedem limpede lumina; în lume ne întinăm – în Biserică ne curățim și ne sfințim; în lume cădem în neputință trupească și sufletească – în Biserică ne întărim cu sufletul și trupul. Din Biserică iradiază iertare, viață, putere, sfințenie, adevăr, lumină, curajul duhului, mângâiere și bucurie”¹⁹.

Așadar, Biserica este cea care canalizează vindecarea sufletului, ca dar al Mântuitorului Iisus Hristos, spre penitentul care înțelege că orice păcat săvârșit, oricât ar fi el de grav, poate fi iertat printr-o pocăință profundă, în înțelesul că întoarcerea sau penitența trebuie să fie pe măsura intensității păcatului săvârșit, deoarece păcatul reprezintă un act de revoltă împotriva iubirii lui Dumnezeu, în timp ce mărturisirea categorică a păcatului solicită iubire smerită și autentică pentru Dăruitorul vindecării. Prin pocăință onestă, prin penitență sporită și prin dorința puternică de vindecare, sufletul creștinului se înnoiește, făcându-se Biserică a lui Hristos, în care locuiește Însuși Dumnezeu, deoarece cel înnoit nu mai lucrează sau vorbește el, ci Dumnezeu Care Se află într-însul.

Terapia vindecării, în slujba Sfintei Spovedanii

În Taina Sfintei Spovedanii se împărtășește credinciosului penitent, în chip nevăzut, dar real, binecuvântarea lui Dumnezeu, harul înfierii, mireasma întăririi sufletești și darul iertării de păcatele spovedite sau mărturisite cu maxim regret, cu decizia fermă de a nu le mai repeta și cu hotărârea radicală de a elimina cauza care a dus la săvârșirea lor. Rânduiala liturgică actuală a slujbei Sfintei Spovedanii are în

¹⁹ Sfântul Ioan din Kronstadt, *Liturgia: cerul pe pământ. Cugetări mistice despre Biserică și Cultul divin ortodox*, traducere de Boris Buzilă, Editura Deisis, Sibiu, 1996, p. 41.

componenta sa câteva particularități teologice, spirituale și practice, cu profund caracter terapeutic, menite să contribuie la restaurarea sau vindecarea omului, și anume:

- *conștiința păcătoșeniei* este primul pas făcut spre dobândirea vindecării, izvorând dintr-un acut simț al păcatului, fiind cerută insistent de dorința de restaurare și de iertare, dar care conduce spre logica credinței că Iisus Hristos vindecă întreaga persoană, nu doar un anumit aspect al constituirii ființei umane. Aceasta înseamnă că vindecarea trebuie conjugată cu vestea cea bună a Evangheliei, cu propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu în lume, care să-i dirijeze pe toți oamenii către Mântuitorul Iisus Hristos și spre Biserica Sa, prin metoda și practica pocăinței, aceasta din urmă fiind „întâi de toate, o criză reală în conștiință”²⁰;

- *pocăința profundă* sau *căința*²¹, care se manifestă prin părerea de rău pentru păcatele sau „greșelile cele de voie și cele fără de voie, cele cu știință și cu neștiință, cele prin călcare de poruncă și prin neascultare”²² săvârșite, dar și printr-o promisiune care să vizeze mărturisirea integrală și sinceră a păcatelor, în vederea unei stări permanente de pocăință autentică, de veghe duhovnicească, de dragoste reală pentru Hristos și de dor pentru comuniunea eclezială, iar pe de altă parte, de pregătire a sufletului pentru o schimbare totală sau radicală a direcției de mers din viața penitentului;

- *molitfa, rugăciunile de iertare*²³ sau *introdutive*, prin care penitentul este atenționat asupra gravității păcatului și a patimii din viața sa, este îndemnat să-și reamintească de tragedia izgonirii lui Adam din rai și a despărțirii sale de „Dumnezeul celor ce se pocăiesc”²⁴, de instabilitatea vieții fără raportare la Hristos și la Biserica Sa, dar este încredințat să-și recapete speranța că, prin rugăciune smerită și mărturisire completă, viața păcătoasă poate fi anulată printr-o decizie radicală în ceea ce privește reînnoirea vieții și printr-un urcuș duhovnicesc adecvat;

- *mărturisirea sinceră* dorește să scoată în evidență faptul că, în scaunul Spovedaniei, în fața duhovnicului, care este „un martor”²⁵

²⁰ Alexander Schmemmann, *op. cit.*, p. 118.

²¹ Pr. prof. dr. Ion Bria, *Mărturisire...*, pp. 250-252.

²² *Slujba Mărturisirii*, în „Molitifelnic”, EIBMBOR, București, 2013, p. 64.

²³ *Ibidem*, pp. 63-65.

²⁴ *Ibidem*, p. 64.

²⁵ *Ibidem*, p. 65.

și un împreună-rugător, te afli de fapt în dialog personal cu Hristos, Care „stă nevăzut, primind mărturisirea ta cea cu umilință”²⁶, Căruia îi vei spune ceva deosebit de important pentru redresarea vieții tale și de la Care speri și aștepti că vei primi răspuns, pe măsura pregătirii pentru această întâlnire, adică un răspuns de iubire concretă a lui Hristos, Vindecătorul sufletului, la cererea insistentă de a primi vindecare și iertare de păcate din partea Sa. Altfel spus, motivația principală a unei mărturisiri sincere în vederea vindecării este iubirea Creatorului pentru creatura Sa, Care nu îi dorește distrugerea, ci reîntoarcerea la adevărata viață;

- *canonul* sau *epitimia* nu reprezintă altceva decât un remediu pentru penitent, nicidecum o pedeapsă, care să îl ajute în demersul său complet de vindecare, de restaurare sau de îndreptare, având convingerea fermă a faptului că Taina Sfintei Spovedanii este rugăciunea sfântă a Bisericii, prin care ne vindecăm sufletul, ne sfințim viața, ne deschidem sufletul ca să intre în el harul tămăduitor al Duhului Sfânt, primim iertare de păcatele săvârșite, deoarece păcatul este privit ca o boală, care trebuie vindecată și nu pedepsită, știut fiind că, „în realitate, păcatul este cădere, moarte, întunecare și captivitate a minții”²⁷. Din această perspectivă, canonul este înțeles ca fiind un „medicament”²⁸, „întăritor și stimulent pe calea desăvârșirii morale”²⁹, „gimnastică a sufletului”³⁰, „exercițiu de voință”³¹ sau „exercițiu spiritual”³²;

- *rugăciunea de dezlegare*³³ rostită de duhovnic, dimpreună cu așezarea mâinilor pe creștetul penitentului, pentru ca să primească

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ † Hierotheos Vlachos, Mitropolit de Nafpaktos, *op. cit.*, p. 28.

²⁸ Pr. prof. dr. Ioan I. Ică, *Taina Mărturisirii în practica sacramentală și importanța ei în lucrarea pastorală a Bisericii Ortodoxe*, în „Mitropolia Ardealului”, anul 1983, nr. 7-8, p. 420.

²⁹ Pr. Nicodim Belea, *Îndatoririle dubovnicului după sfintele canoane*, în „Studii Teologice”, anul 1951, nr. 9-10, p. 493.

³⁰ Spiridon Căndea, *Mărturisirea păcatelor*, în „Mitropolia Olteniei”, anul 1954, nr. 9-10, p. 475.

³¹ Pr. conf. Ilie Moldovan, *Preotul dubovnic și darul iertării păcatelor*, în „Ortodoxia”, anul 1982, nr. 4, p. 583.

³² Pr. asist. Liviu Streza, *Preotul în scaunul Spovedaniei*, în *Îndrumătorul bisericesc*, Sibiu, 1982, p. 182.

³³ *Slujba Mărturisirii...*, pp. 74-75.

iertarea de „toate păcatele”³⁴ mărturisite, constituie bucuria iertării păcatelor și dezlegarea de a fi reprimat în comunitatea eclezială de credință. Această rugăciune are în vedere faptul că vindecarea sau iertarea păcatelor o poate acorda doar Hristos, iar penitentului nu-i revine decât oportunitatea de a rămâne conectat la darul iertării și la bucuria regăsirii în comuniune cu Dumnezeu și cu aproapele. Cu alte cuvinte, „dezlegarea este anunțarea prin preot, că Dumnezeu a primit pe penitent, l-a reîmpăcat cu Sine Însuși și cu Biserica, că Fiul Risipitor s-a reîntors și este acceptat de Tatăl”³⁵.

Așadar, principalele elemente terapeutice prezente în slujba liturgică a Sfintei Spovedanii sau Mărturisiri formează un tot unitar, care se adresează penitentului în vederea ridicării acestuia la demnitatea de fiu al lui Dumnezeu după har, ulterior conferindu-i filiația duhovnicească a legăturii dintre Hristos și om. Totodată, se poate constata că vindecarea are loc în cadrul unei familii ecleziale, spirituale sau duhovnicești, în care predomină iubirea tămăduitoare a lui Hristos și speranța în redobândirea sănătății paradisiace, iar familia de suflet a unui creștin autentic este întotdeauna Biserica.

Primim sau nu primim vindecare prin Taina Spovedaniei?

În Biserică, fiecare sfântă taină sau ritual liturgic este un mod diferit de întâlnire personală cu Iisus Hristos și de trăire a acestei întâlniri, după cum ne asigură Mântuitorul: „Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului” (Matei 28, 20). Tendința omului spre păcat și materializarea acestei tendințe prin săvârșirea păcatului îl îndepărtează pe om de comuniunea cu Dumnezeu și îl izolează într-o stare de egoism și de singurătate. Însă, ieșirea din această stare se realizează prin mărturisirea păcatelor care, „ca act psihologic, înseamnă o depășire a stării de închidere în sine, iar pe plan duhovnicesc este hotărârea unei angajări ferme în lupta păcatului, pentru a redobândi comuniunea cu Dumnezeu”³⁶. Întâlnirea cu Hristos și comuniunea cu El prin Taina Spovedaniei iau chipul sau icoana unei dorințe arzătoare după această comuniune, în urma conștientizării că păcatul închide în sine, izolează și însingurează.

³⁴ *Ibidem*, p. 75.

³⁵ Alexander Schmemmann, *op. cit.*, p. 118.

³⁶ Pr. prof. dr. D. Stăniloae, *Mărturisirea, mijloc de creștere duhovnicească*, în „Mitropolia Olteniei”, anul 1956, nr. 4-5, p. 169.

Păcatul este cel care întunecă mintea, atrofiază sufletul și pervertește persoana umană în integritatea ființei sale, însă eliberarea de păcat, printr-o pocăință profundă, conștientă și liberă, produce o adevărată iluminare, înnoire și înviere a persoanei umane. De aceea, pocăința, ca exercițiu ascetic de curățire de patimi, prin lacrimi și umilință, este o adevărată Cruce și Înviere, în sensul că ea produce o reală înviere spirituală, o înviere mistică, prin care trecem „de la moarte la viață și de pe pământ la cer”, după cum se cântă la Învierea Domnului. Din această perspectivă, pocăința nu înseamnă altceva decât „întoarcerea de la nepăsare și nesimțire duhovnicească la trezvie (priveghere) și simțire sfântă. Pocăința este întoarcerea de la starea de boală pricinuită sufletului prin păcat la starea de sănătate a sufletului, prin dobândirea virtuților”³⁷. Spovedania este „o adevărată școală a virtuții”³⁸. De aceea, în Ortodoxie, în fiecare Sfântă Taină, credinciosul se întâlnește personal cu Hristos și experimentează comuniunea de iubire cu El³⁹. Cu alte cuvinte, Spovedania este „Taina prin care credinciosul dobândește iertarea păcatelor săvârșite după Botez și împăcarea cu Dumnezeu și cu Biserica”⁴⁰, ca efecte ale iertării păcatelor mărturisite.

Astfel, mărturisirea păcatelor în scaunul Spovedaniei devine o modalitate sigură a vindecării sufletului de boala păcatului numai în măsura în care omul conștientizează necesitatea renașterii sale spirituale, reînnoirii vieții, refacerii legăturii cu Dumnezeu, ieșirii sale din starea de izolare, după care să-și propună și să urmeze un program terapeutic din punct de vedere spiritual. Efectul Tainei devine evident prin aceea că omul devine liber, iertat și dezlegat de păcat, dar și prin aceea că își propune să se întâlnească mai des cu Hristos, îndeosebi în cadrul slujbei Sfintei Liturghii, la masa sau cina Euharistiei, adică a împărtășirii reale cu Trupul și Sângele lui Hristos, după cum ne încredințează Sfânta Scriptură, convinși de faptul că „ceea

³⁷ † Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, „Cuvânt înainte”, în Petroniu Tănase, *Ușile pocăinței. Meditații duhovnicești la vremea Triodului*, ediția a II-a, Editura Trinitas, Iași, 2002, p. 5.

³⁸ Pr. dr. Sânică T. Palade, *Taina Sfintei Spovedanii, mijloc de pastorație individuală*, Editura Sf. Mina, Iași, 2002, p. 122.

³⁹ Pr. Viorel Sava, *Taina Mărturisirii în riturile liturgice actuale*, Editura Trinitas, Iași, 1999, p. 5.

⁴⁰ Pr. prof. Ene Braniște, *Liturgica specială*, EIBMBOR, București, 1980, p. 382.

ce Sfânta Scriptură a promis, Sfânta Liturghie a confirmat. În aceasta constă geniul Ortodoxiei, de a nu despărți Scriptura de Liturghie, nici Liturghia de Scriptură⁴¹.

Cu alte cuvinte, Sfânta Taină a Spovedaniei are, în mod concentrat, două mari efecte: primul constă în iertarea păcatelor și reaşezarea penitentului în starea harică din care căzuse, iar al doilea este libertatea și oportunitatea de a primi Euharistia, ca hrană spirituală pentru sufletul vindecat.

Concluzii

Din cele prezentate succint mai sus se poate concluziona că:

- Spovedania este rugăciunea sfântă de iertare și restaurare, săvârșită de duhovnicul rugător, prin care se împărtășește credinciosului căzut în păcat harul nevăzut al vindecării, recâștigarea speranței în puterea terapeutică a lui Hristos, iertarea păcatelor și înfierea în comunitatea eclezială de credință și de viață. Cu alte cuvinte, „importanța Spovedaniei reiese din faptul că prin ea se menține sănătatea întregului corp, Biserica, dar și sănătatea fiecărui mădular în parte. Când un mădular suferă, suferă întregul corp, iar ceea ce este și mai grav, boala unui mădular se poate extinde în tot corpul. Pentru a proteja sănătatea întregului corp, ea se impune cu necesitate pentru fiecare mădular în parte⁴²;

- pocăința sinceră stă la baza demersului vindecării omului, ca reluare a dialogului personal dintre Dumnezeu și om, dar și la revenirea sa „acasă”, încât a fost numită „taina regăsirii noastre sufletești⁴³;

- iertarea păcatelor este, pe de o parte, darul lui Dumnezeu, care trebuie respectat și păstrat, iar dinamica vieții constituie spațiul și timpul în care omul își caută permanent vindecarea de boala spirituală a păcatului, în care tinde spre un sens terapeutic al existenței sale, pentru a nu întuneca sau virusa frumusețea darului lui Dumnezeu. Pe de altă parte, ea înseamnă „corecta acțiune terapeutică

⁴¹ † Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Misiune pentru mântuire. Lucrarea Bisericii în societate*, Editura Basilica, București, 2009, p. 302.

⁴² Pr. drd. Viorel Sava, *Preotul duhovnic și Taina Spovedaniei*, în „Teologie și Viață”, anul 1993, nr. 1-3, p. 26.

⁴³ Pr. prof. dr. Nicolae D. Necula, *Când și cum a fost întemeiată Taina Spovedaniei?*, în „Ziarul Lumina”, ediția națională, luni, 3 martie 2014, nr. 50 (2751), p. 6.

de a ne elibera mintea de dominația logicii și a patimilor, și, după aceea, luminarea ei de harul lui Dumnezeu, care se face de omul «plin de har» posesorul unor experiențe duhovnicești personale⁴⁴;

- vindecarea omului face parte din „programul” terapeutic inițiat de Hristos, începând cu momentul Întropării Sale în istoria umanității. Pentru cei care primesc vindecarea, ea se constituie într-un moment de sărbătoare, de mulțumire și de bucurie a participării personale la viața hristică. Frumusețea vindecării noastre devine evidentă atunci când suntem capabili să mulțumim lui Hristos pentru darul vieții, pentru că prin Spovedanie are loc „refacerea raportului cu Dumnezeu prin ajutorul harului divin”⁴⁵;

- cheia vindecării sufletului trebuie căutată în dorința arzătoare de a căuta din ce în ce mai des pe duhovnic, de a fi sinceri în dorința noastră de vindecare, în promisiunea fermă de a distruge cauza păcatului din viața noastră și de a păstra o legătură permanentă cu Hristos, în disponibilitatea noastră de a ne propune să fim parteneri loiali ai lui Hristos, în intenția noastră de a ne schimba modul de a trăi și în capacitatea noastră de a înțelege că suntem într-o dependență cauzală de Dumnezeu. Din acest punct de vedere, „abjurarea păcatului este un moment esențial în Pocăință”⁴⁶;

- *Spovedania* sau *Mărturisirea* nu înseamnă altceva decât posibilitatea penitentului de a-și exercita deplina libertate de conștiință și de exprimare, fără a fi constrâns sau obligat de cineva anume, prin care dorește să-și vindece integral sufletul, să devină un „om nou”, restaurat, să beneficieze de „a doua sa naștere”, de un „al doilea Botez”, pentru că prin ea se spală păcatele, întocmai ca prin Taina Sfântului Botez. Prin urmare, „pocăința este Taină cerească prin care se nimicește răul și se lucrează harul mântuitor și sfințitor. Spre harul ei aspiră sufletul omenesc conștient și inconștient, ca floarea spre soare”⁴⁷;

- utilitatea Sfintei Taine a Spovedaniei în viața creștinului este de necontestat, dat fiind faptul că orice om, indiferent de vârstă, de

⁴⁴ † Hierotheos Vlachos, Mitropolit de Nafpaktos, *op. cit.*, p. 29.

⁴⁵ Pr. Petre Vintilescu, *Spovedania și dubovnicia*, Editura Ortodoxă Română, Alba Iulia, 1995, p. 25.

⁴⁶ Pr. Ilarion V. Felea, *Pocăința. Studiu de documentare teologică și psihologică*, Editura Scara, București, 2000, p. 15.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 231.

stare materială, de rang social, de pregătire profesională sau de etnie are nevoie de vindecare, iar adevărata vindecare nu poate fi obținută decât de la Iisus Hristos – Duhovnicul, Medicul sau Vindecătorul umanității –, în timp ce pentru martorul-duhovnic Spovedania este „lucrarea cea mai dificilă în terapeutica creștină”⁴⁸.

⁴⁸ Drd. Anca Manolache, *Sfânta Taină a Mărturisirii*, în „Glasul Bisericii”, anul 1979, nr. 3-4, p. 297.